

УДК 37.091.4Б.Коротяєв

DOI: 10.12958/2227-2844-2019-6(329)-2-166-170

Мороз Яна Едуардівна,

асистент кафедри туризму, готельної і ресторанної справи
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
м. Старобільськ, Україна.

yanafrost777@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-5585-305X>

Мороз Володимир Петрович,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки ДЗ «Луганський
національний університет імені Тараса Шевченка», м. Старобільськ,
Україна.

morozz74@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0003-1703-0372>

ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ ЯК ПІДГРУНТЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ТВОРАХ УКРАЇНСЬКОГО ВЧЕНОГО БОРИСА КОРОТЯЄВА

Оновлення сучасної системи освіти, зміна ціннісних орієнтацій у суспільстві, інтеграція держави у світовий освітній простір зумовлюють необхідність перегляду підходів до існуючої педагогічної теорії і практики, організації освітнього процесу. Перш за все актуальною проблемою є необхідність використання креативного підходу до навчально-виховного процесу з метою розкриття творчого потенціалу вихованців.

Корисними в цьому сенсі будуть аналіз і використання історико-педагогічного досвіду, оскільки в основі взаємодії історії науки й сучасних процесів лежать історичні закономірності. У зв'язку із цим, виникає необхідність переосмислення творчих педагогічних ідей, концепцій визначних культурно-освітніх діячів і педагогів минулого. Одним з яскравих представників педагогічної думки, чий погляд знайшли відображення в педагогічній науці та практиці, є Борис Іванович Коротяєв.

Аналіз досліджень і публікацій свідчить про те, що проблемою педагогічної творчості займалися багато вітчизняних і зарубіжних учених минулого: Я. Коменський, Й. Песталоцці, В. Белінський, Н. Чернишевський, Д. Писарев та інші. Сучасні вчені, використовуючи творчий підхід до педагогічних досліджень, часто спираються на наукові твори Бориса Івановича Коротяєва.

Так, С. Головка, досліджуючи проблему наукових основ розвитку творчої пізнавальної діяльності учнів, присвячує роботам Б. Коротяєва велику частину другого розділу. Ось що він пише: «Вивчення і осмислення концепції Б. Коротяєва в цілому, а також його дидактичних робіт, які вийшли у досліджуваний відрізок часу, дозволяє стверджувати, що вони пройшли випробування часом і на сучасному етапі розвитку педагогічної теорії і практики навіть через двадцять років можуть бути знову потрібними. Ця пропозиція базується на тому, що її основні ідеї, положення, закономірності та принципи співзвучні реальним положенням сучасної національної доктрини розвитку освіти, адже вона зорієнтована на всебічний розвиток творчого потенціалу особистості – духовного, інтелектуального, фізичного» (Головка, 2006).

Є. Коротаєва у своїй книзі під назвою «Хочу, могу, умею!» використовує для одного з параграфу епіграф: «Ученье – это труд души, ума, тела!», – це висловлювання було взято з книги Б. Коротяєва: «Учение – процесс творческий» (Коротяев, 1980).

Це говорить про те, що погляди вченого розділяють і сучасні науковці, визнаючи його науковий авторитет і актуальність проблематики. Тому тема нашого дослідження присвячена саме розкриттю головних творчих засад і ідей освітнього процесу в роботах українського вченого Б. Коротяєва.

За основу ми обрали вже раніше згадувану книгу науковця «Учение – процесс творческий», у якій міститься не тільки теоретичний, а й практичний матеріал.

Педагог завіряє, що формування творчої особистості вихованця можливо тільки у поєднанні з творчо працюючим вчителем. При цьому ці відносини повинні бути гуманістичними, спрямованими на спільний пошук і виключати авторитарність, експлуатацію пам'яті і нерозумну схему контролю. У центрі уваги завжди повинна стояти особистість учня, його здоров'я, духовні та інші потреби. Саме такий підхід дозволяє розкрити внутрішні ресурси, здійснити революційний крок в усьому навчально-виховному процесі і вивести практику на якісно нові кінцеві результати.

Автор виділяє основні критерії творчості в пізнавальній діяльності учня: самостійність (повна або часткова); пошук і перебір можливих варіантів руху до мети (у повному або частковому обсязі; створення в процесі руху до мети нового продукту (у повному або частковому виді). Надає визначення творчої пізнавальної діяльності учнів, яку розглядає як самостійний пошук або створення чогось нового, невідомого для нього наукового знання або метода (Коротяев, 1980).

Крім того, у книзі містяться матриці, схеми, вправи, практичні поради щодо навчання школярів спостерігати і описувати явища і предмети, раціонально використовувати підручник та інше.

Аналіз наукових публікацій Б. Коротяєва дають змогу сказати, що основною сутністю його професійної діяльності є використання

евристичної парадигми (пізнавально-творчої) освіти. Під час якої учня не змушують запам'ятовувати незрозумілі терміни, формули і дати, а занурюють його до процесу пізнання, де він самостійно мислить, самовиражається, створює власну думку, самого себе і новий продукт своєї розумової діяльності.

Таким чином, фундаментальна ідея науково-педагогічної творчості Б. Коротяєва полягає у формуванні здорової, творчої особистості з урахуванням всіх її життєвих потреб, яка б працювала на благо собі, Батьківщини і суспільству в цілому.

Наше подальше дослідження буде присвячене більш глибокому та детальнішому аналізу творчих засад педагогічної діяльності в творах українського вченого Б. Коротяєва.

Список використаної літератури

- 1. Головка С. Г.** Наукові засади розвитку творчої пізнавальної діяльності учнів у вітчизняній педагогіці (20-ті – середина 80-х років ХХ ст.): дис. канд. пед. наук. Луганськ, 2006. 20 с. **2. Коротяев Б. И.** Учение – процесс творческий. М.: Просвещение, 1980. 120 с.
- 3. Коротяев Б. И.** О некоторых психофизиологических механизмах репродуктивного и творческого познания в учебном процессе. *Формирование у учащихся стремления к самообразованию: материалы 1-й проблемной конференции.* Волгоград, 1969. С. 229–244.
- 4. Коротяев Б. И.,** Курило В. С., Савченко С. В. Нестандартный взгляд на стандарты высшего образования: монография. Старобельск: Изд-во ГУ «ЛНУ имени Тараса Шевченко», 2006. 293 с.

References

- 1. Holovko, S. H.** (2006). *Naukovi zasady rozvytku tvorchoi piznavalnoi diialnosti uchniv u vitchyzniani pedahohitsi (20-ti – seredyna 80-kh rokiv XX st.)* [Scientific bases of development of creative cognitive activity of students in the national pedagogy (20's – mid 80's of XX century)]. *Candidate's thesis.* Luhansk [in Ukrainian].
- 2. Korotyayev, B. I.** (1980). *Uchenie – process tvorcheskij* [Teaching is a creative process]. М.: Prosveshchenie [in Russian].
- 3. Korotyayev, B. I.** (1969). *O nekotorykh psihofiziologicheskikh mekhanizmah reproduktivnogo i tvorcheskogo poznaniya v uchebnom processe* [About some psychophysiological mechanisms of reproductive and creative knowledge in the educational process]. *Formirovanie u uchashchihsyu stremleniya k samoobrazovaniyu: materialy 1-j problemnoj konferencii – Forming students' aspirations for self-education: materials of the 1st problem conference* (pp. 229-244). Volgograd [in Russian].
- 4. Korotyayev, B. I.,** Kurilo, V. S. & Savchenko, S. V. (2006). *Nestandardnyj vzglyad na standarty vysshego obrazovaniya* [An unconventional view of higher education standards]. Starobel'sk: Izd-vo GU «LNU imeni Tarasa Shevchenko» [in Russian].

Мороз Я. Е., Мороз В. П. Педагогічна творчість як підґрунтя освітнього процесу в творах українського вченого Бориса Коротяєва

Стаття присвячена головним засадам педагогічної творчості освітнього процесу, які були розглянуті в рамках наукових досліджень українського вченого, наукового новатора Бориса Коротяєва. За основу були взяті твори науковця, які більш всього висвітлювали проблематику педагогічної творчості. Такою є книга «Учение – процесс творческий», у якій вчений стверджує, що втілення творчого підходу здатне революціонізувати весь освітній процес і вивести практику на більш якісний кінцевий результат.

Генеральною ідеєю творчого начала, на думку Б. Коротяєва є гуманістичні взаємовідносини вчителя і учня, де перший стимулює і мотивує другого до взаємного пошуку знання, до подолання інтелектуальних труднощів, у ході чого створюється новий продукт, невідомий ще для вихованця. Де непохитна віра вчителя в духовні сили своїх учнів здатна дійсно розкрити їх внутрішні резерви, зміцнити здоров'я в сукупності трьох складових – фізичного, психічного, соціально-морального.

Ключові слова: педагогічна творчість, освітній процес, здоров'я учнів.

Мороз Я. Э., Мороз В. П. Педагогическое творчество как основа образовательного процесса в произведениях украинского ученого Бориса Коротяева

Статья посвящена главным принципам педагогического творчества образовательного процесса, которые были рассмотрены в рамках научных исследований украинского ученого, научного новатора Бориса Коротяева. За основу были взяты произведения ученого, которые более всего освещали проблематику педагогического творчества. Такова книга «Учение – процесс творческий», в которой ученый утверждает, что воплощение творческого подхода способно революционизировать весь образовательный процесс и вывести практику на более качественный конечный результат.

Генеральной идеей творческого начала, по мнению Б. Коротяева, является гуманистические взаимоотношения учителя и ученика, где первый стимулирует и мотивирует второго к взаимному поиску знания, к преодолению интеллектуальных трудностей, в ходе чего создается новый продукт, неизвестный еще для ученика. Где непоколебимая вера учителя в духовные силы своих учеников способна действительно раскрыть их внутренние резервы, укрепить здоровье с учетом трех составляющих – физического, психического, социально-нравственного.

Ключевые слова: педагогическое творчество, образовательный процесс, здоровье учащихся.

Moroz Y., Moroz V. Pedagogical Creativity as the Basis of the Educational Process in the Works of the Ukrainian Scientist Boris Korotyaev

The article is devoted to the main principles of pedagogical creativity of the educational process, which were considered in the framework of scientific research of the Ukrainian scientist, scientific innovator Boris Korotyaev. The work of the scientist was taken as the basis, which most of all covered the problems of pedagogical creativity. Such is the book “Teaching is a creative process”, in which the scientist claims that the embodiment of a creative approach is able to revolutionize the entire educational process and bring practice to a better final result.

The general idea of the creative principle, according to B. Korotyaev, is the humanistic relationship between teacher and student, where the former stimulates and motivates the second to the mutual search for knowledge, to overcome intellectual difficulties, during which a new product is created that is still unknown to the student. Where the teacher’s unshakable faith in the spiritual strengths of their students is able to truly reveal their inner potential, to strengthen health, in the aggregate three components – physical, mental, social and moral.

Key words: pedagogical creativity, educational process, health of students.

Стаття надійшла до редакції 11.09.2019 р.

Прийнято до друку 25.10.2019 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Караман О. Л.